

TERI
PRACEŤ

NAROD
iz
TEPIHA

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala:

Terry Pratchett

THE CARPET PEOPLE

Copyright © 1971 by Colin Smythe Ltd

Copyright © 1992 by Terry and Lyn Pratchett

Artwork © Mark Beech

Addendum copyright © 1965 by Bucks Free Press

First published as The Carpet People by Random House
Children's Publishers UK, a part of the Penguin Random
House group of companies.

Translation Copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Posvećeno Lin, nekad i sad

Sadržaj

Piščeva napomena	9
Narod iz Tepiha	11
Dodatak	209
O autoru.	233

Piščeva napomena

Ova knjiga ima dva autora, i obojica su ista osoba. *Narod iz Tepiha* je objavljen 1971. godine. Fali-
lo mu je štošta, što je uglavnom imalo neke veze s činjenicom da ga je pisao sedamnaestogodišnjak.

Knjiga se neko vreme prodavala i na kraju rasprodala. I to je bilo to.

A onda, izvestan broj godina kasnije, moj serijal o Disk-svetu počeo je da se prodaje, i ljudi su ga kupovali, i govorili su: „Ej, a kakva je ovo knjiga pod naslovom *Narod iz Tepiha* od Istog Autora?“, i izdavaču se toliko smučilo da govori ljudima kako nema potražnje za njom da je na kraju zaključio kako je došlo vreme za novo izdanje.

Njega je pročitao Teri Pračet, u tom trenutku star četrdeset tri godine, i rekao: „Čekajte malo. Napisao sam to kad sam mislio da se fantastika sastoji od bitaka i kraljeva. Sad mislim kako bi fantastika *zapravo* trebalo da se bavi izbegavanjem bitaka i snalaženjem *bez* kraljeva. Ispraviću ponešto tu i tamo...”

E pa, znate već kako to biva kad cimnete konac koji se para.

Dakle, to vam je to. Nije ovo baš ista ona knjiga koju sam napisao sa sedamnaest godina. Niti je ovo baš knjiga koju bih napisao sa četrdeset tri. Ovo je plod zajedničkog truda, a ne moram da mu dam pola honorara, ha-ha. Ionako bi ga samo spiskao.

Čitaoci su tražili. Izvolite. Hvala.

Inače, grad Bazar je veliki otprilike ovoliko

Teri Pračet

NAROD IZ TEPIHA

Prvo poglavlje

Zakon je nalagao da na svakih deset godina sva plemena Dumijskog carstva dođu na Prebrajanje.

Nisu odlazila čak u veliku prestonicu Bazar, već su umesto toga išla u varošicu Tregon Marus, opasanu zidinama.

Prebrajanje je uvek bilo svečana prilika. Tregon Marus bi preko noći dvostruko narastao i dobio na važnosti kada bi plemena razapela šatore oko zidina. Otvorili bi se stočna pijaca i petodnevni vašar, valjalo je susresti se sa starim prijateljima i razmeniti poplavu novosti.

A bilo je tu i samo Prebrajanje. Nova imena upisivali su u šušlave svitke, koje su, kako je narod voleo da misli, onda nosili u Bazar, i to čak u veliku palatu samog cara. Dumijski činovnici marljivo su zapisivali koliko ko ima prasića,

koza i trupkala, a ljudi su se, jedan po jedan, lagano gegalili do sledećeg stola i plaćali porez u krznima i kožama. Taj deo nije bio omiljen. Red je krivudao oko Tregon Marusa, kroz istočnu kapiju, pa kroz sporedni ulaz i kroz štale, preko pijačnog trga i kroz prebrajalište. Čak su i najmanje bebe donosili pred činovnike, i pera bi drhtavo i škriputavo upisala njihova imena na pergament. Često se dešavalo da član plemena dobije čudno ime zato što činovnik ne ume dobro da piše; tako nešto se u istoriji dešava češće nego što biste očekivali.

Petog dana gradonačelnik varošice bi pozvao plemenske poglavice na pijačni trg i slušao bi žalbe. Ne bi uvek preduzimao nešto u vezi s njima, ali barem bi ih *saslušao* i mnogo klimao glavom; i onda su se svi osećali bolje, bar dok ne odu kući. To se zove politika.

Tako je to bilo oduvek, odvajkada.

Šestog dana ljudi bi krenuli kućama niz drumove koje su Dumijci sagradili. Odlazili su na istok. Iza njih, put je išao na zapad sve do grada Bazara. Bio je to samo jedan među mnogim putevima koji su ulazili u grad. Iza Bazara, Zapadni drum, uži i krivudaviji, protezao se sve do najdalje zapadne postaje zvane Čilimno.

Takvo je bilo Dumijsko carstvo. Zauzimalo je skoro čitav Tepih, od Drvenzida do pustopoljine blizu Lak-greben na severu.

Na zapadu se graničilo s Divljozemom i najudaljenijim zabitima Tepiha, a na jugu njegovi drumovi su sezali sve do Ognjištije. Išarani narodi Zidne obloge, ratoborni Hibolzi, čak i sledbenici vatre iz Čilimnog – svi oni su plaćali danak caru.

Pojedini nisu naročito voleli Dumijce, uglavnom zato što car nije blagonaklono gledao na sitne ratove i krađu stoke koji su, u pograničnim krajevima, predstavljali glavnu razonodu. Car je voleo mir. Mir je značio da ljudi imaju vremena da zarađuju novac i plaćaju poreze. Sve u svemu, mir je, činilo se, bio zgodan.

I tako je manranško pleme otišlo na istok i nestalo iz anala carstva na još deset godina. Ponekad se svađalo između sebe, ali pretežno je mirno živelo i nije se mnogo pačalo u istoriju, pošto ljudi zbog toga najčešće poginu.

Onda su, jedne godine, prestale da stižu vesti iz Tregan Marusa...

Stari Grim Orkson, poglavica Manranga, imao je dva sina. Stariji, Glurk, nasledio je oca na mestu poglavice kada je stari Orkson umro.

Kako su mislili Manranzi – a mislili su polako i temeljito – on je bio zaista najbolji izbor. Glurk je izgledao kao novo izdanje svoga oca, od širokih ramena do debelog masivnog vrata – središta svoje snage. Glurk je mogao da baci koplje dalje nego ma ko drugi. Mogao je da se porve sa snargom i kao dokaz je nosio ogrlicu od njihovih dugačkih žutih zuba. Mogao je jednom rukom da podigne konja, čitav dan da trči a da se ne umori, i da se prišunja tako blizu životinje na ispaši da bi ova ponekad umrla od šoka još pre nego što bi on stigao da digne koplje. Jeste, micao je usnama dok razmišlja i videlo se kako se te misli međusobno sudaraju poput kne-dli u gulašu, ali nije bio glup. Bar ne onako, što bi se reklo,

skroz-naskroz. Njegov mozak na kraju bi stigao gde treba. Samo je išao zaobilaznim putem.

„Moraš da mu kleštima izvlačiš reči iz usta, a ionako ne zna šta pola njih znači“, govorili su ljudi, ali ne kad ih on može čuti.

Jednog dana, predveče, šipčio je ka kući preko prašnjavih čistina s lovačkim kopljem koštanog vrha stegnutim ispod miške. Drugom rukom je pridržavao dugačku motku koju je nosio preko ramena.

Nasred motke, svezanih nogu, klatila se snarga. Na drugom kraju motke se nalazio Snibril, Glurkov mlađi brat.

Stari Orkson se rano oženio i dugo je živio, te je dvojicu braće delio širok jaz ispunjen nizom ćerki – koje je poglavica marljivo pouđavao za čestite, ugledne i, što je najvažnije, *dobrostojeće* Manrange.

Snibril je bio sitne građe, naročito ako ga poredite s bratom. Grim ga je svojevremeno slao u strogu dumijsku školu u Tregon Marusu da postane činovnik. „Maltene nije u stanju da digne koplje“, rekao je. „Možda će mu lakše ići s perom. Da imamo i nekoga učenog u porodici.“

Kada je Snibril pobegao po treći put, Pismir je došao kod Grima.

Pismir je bio šaman, a to je nešto kao sveštenik koji obavlja još kojekakve poslice sa strane.

Većina plemena je imala po jednog takvog, ali Pismir je bio drugačiji. Kao prvo, bar jednom mesečno je prao sve delove tela koji se vide. To je bilo neobično. Drugi šamani su se zalagali za prljavštinu, jer, kako su smatrali, što si prljaviji, to si čarobniji.

I nije nosio mnogo perja i kostiju i nije pričao kao šamani iz susednih plemena.

Ostali šamani su jeli pečurke sa žutim pegama, koje ste mogli naći duboko u vlaknenim čestarima, i govorili su nešto u stilu: „Hiiiijahajaheja! Hejahejaja-ja! Hng! Hng!“, što je svakako *zvučalo* čarobno.

Pismir je govorio u stilu: „Detaljno posmatranje praćeno pedantno sprovedenim postupkom zaključivanja i preciznim određivanjem ciljeva ključno je za uspeh svakog poduhvata. Jeste li primetili kako se divlja trupkala uvek kreću dva dana ispred soratskih krda? I, čisto da napomenem, ne jedite pečurke sa žutim pegama.“

Ovo uopšte nije *zvučalo* čarobno, ali je bilo mnogo delotvornije i pospešivalo je lov. Pojedini Manranzi su potajno mislili kako je za dobar lov njihova sopstvena veština zaslužnija od njegovih saveta. Pismir je podsticao ovakve stavove. „Pozitivno razmišljanje“, rekao bi on, „takođe je vrlo važno.“

Bio je i zvanični plemenski vidar. Kao što su se svi slagali (doduše, nerado, zato što su Manranzi voleli ono što je ustaljeno), bio je mnogo bolji od onog prošlog, za koga je vidanje značilo baciti malo kostiju u vazduh i povikati: „Hajahahajaja! Hgn! Hgn!“ Pismir bi samo pomešao razne vrste retkog praha u činiji, napravio od njega pilule, i rekao nešto poput: „Uzimaj po jednu kad uveče pođeš u krevet i još jednu ujutru ako se probudiš.“

I s vremena na vreme im je davao savete i o ponečem drugom.

Grim je cepao drva za potpalu ispred kolibe. „Ovako neće ići“, rekao je Pismir, koji se pojavio iza njega onako tiho kako

je on to već umeo. „Ne možeš više slati Snibrila u Tregon. On je Manrang. Nije ni čudo što stalno beži. Nikad od njega neće biti činovnik. Nije mu to u krvi, čoveče božji. Pusti ga da ostane. Ja ću ga naučiti da čita.“

„Ako možeš da ga opismeniš, samo izvoli“, reče Grim, vrteći glavom. „On je za mene zagonetka. Sve vreme se samo vuče okolo i sanjari. I majka mu je bila takva. Naravno, ona se malo urazumila kad se udala.“

Grim nikad nije naučio da čita, ali uvek se divio činovnicima u Tregon Marusu. Umeli su da na pergament upisuju znakove koji *pamte*. U neku ruku, to je bila moć. Žarko je želeo da i jedan Orkson dobije malo.

Zato je Snibril išao u Pismirovu seosku školu s drugom decom i učio je brojeve, slova i dumijske zakone. Uživao je u tome i usisavao znanje u sebe kao da mu život zavisi od toga. A često i zavisi, rekao je Pismir.

I, začudo, takođe je izrastao u lovca dobrog skoro koliko i brat. Ipak, na drugi način. Glurk je jurio. Snibril je *motrio*. Ne moraš jurcati za stvorenjima, rekao je Pismir. Dovoljno dugo ih posmatraj, pa nađi pravo mesto da ih sačekaš i ona će doći *k tebi*. Skoro uvek postoji bolji način da se nešto uradi.

Kada je stari Grim umro, položili su ga u grobnicu iskopanu u prašini Tepiha i pored njega su stavili i njegovo lovačko koplje. Manranzi nisu imali predstavu kud odlaziš kad umreš, ali nema razloga da gladuješ kad stigneš.

Glurk je postao poglavica i trebalo je da odvede pleme na sledeće Prebrajanje. Međutim, glasnik koji ih je inače pozivao u Tregon Marus trebalo je da stigne još odavno, a nije, i to je brinulo Glurka. Nije kao da mu se naročito žurilo s plaćanjem

poreza, a zapravo otići i *proveriti* zašto glasnik kasni činilo se nekako, ma znate, suviše *revnosno*; ali Dumijci su inače bili veoma pouzdani, naročito kad je reč o porezništvu.

Ipak, dok se te večeri vraćao kući s bratom, svoje misli je zadržavao za sebe. Stenjući Snibril je uprtio motku na drugo rame. Bio je niži od brata, a postaće još i niži, mislio je on, ako se ne otarasi tereta na minut-dva.

„Imam osećaj da su mi se cela stopala izlizala a noge mi se podvile na krajevima“, reče on. „Zar ne možemo da stanemo i da se odmorimo? Neće nam ništa biti za pet minuta. I... boli me glava...“

„Dobro, pet minuta“, reče Glurk. „Ne duže. Smrkava se.“

Stigli su do dumijskog drumu, a nedaleko odatle, na sever, ležali su Drvenzid, dom i večera. Oni sedoš.

Glurk, koji nikad nije traćio vreme, počeo da oštri vrh koplja komadom peščara, ali oba brata zurila su niz drum, svetlucav u mračnom večernjem vazduhu. Protezao se na zapad kao blistava linija u tami. Vlakna oko njega vrvela su od sve dužih senki. Drum je opčinjavao Snibrila još otkako mu je otac ispričao da svi putevi vode u Bazar. Dakle, ovaj put je jedino što razdvaja vrata moje kolibe od praga carske palate, mislio je on. A ako računaš sve ulice i prolaze koji se odvajaju od puta... Kad jednom kročiš na njega, mogao bi završiti bilo gde, a ako samo sedneš pored puta i čekaš, ko bi sve mogao proći pored tebe? Svako mesto je povezano sa svakim drugim mestom, rekao je Pismir.

Snibril zagnjuri glavu u ruke. Sve jače je bolela. Imao je osećaj kao da ga neko cedi.

Danas je i Tepih delovao nekako poremećeno. Lov je bio težak. Većina životinja je nestala, a prašina između vlakana bila je nepomična u vazduhu ostalom bez daha.

Glurk reče: „Meni se ovo ne sviđa. Već danima nema nikog na putu.“

On ustade i posegnu za motkom.

Snibril zastenja. Moraće da zatraži tabletu od Pismira...

Visoko među vlaknima jedna senka sevnu i sunu na jug.

Začuo se zvuk tako glasan da ste ga mogli osetiti u celom telu; sručio se na Tepih grozno iznenadno. Braća su se pručila u prašinu, a vlakna iznad njih škripala su i stenjala na olujnom vetru.

Glurk dograbi neravnu koru jednog vlakna i s naporom se uspravi na noge; jedva je stajao, a oko njega je šibala bura. Visoko gore, vrh istog tog vlakna škripitao je i čangrljao, a sa svih strana vlakna su se lelujala poput sivog mora. Kroz njih se prema njima kršilo stenje peščara veliko kao čovek, napola se valjajući a napola leteći na vetru.

Čvrsto se držeći jednom rukom, Glurk pruži drugu i povuče brata na sigurno. Čučali su, isuviše uzdrmani da bi razgovarali dok je oluja treskala oko njih.

Brzo kao što je i došla, zaokrenula je na jug, a tama ju je sledila.

Tišina je odzvanjala poput gonga.

Snibril trepnu. Ma šta ono bilo, odnelo je sa sobom i njegovu glavobolju. Uši mu se odglušiše.

Onda je, dok je vetar zamirao, začuo kopita na drumu.

Kopita su vrlo brzo postajala sve glasnija i zvučala su mahnito i uplašeno, kao da konj slobodno trči.

Kad se ukazao, nije imao jahača. Uši su mu bile zabačene unazad i priljubljene uz glavu, a oči su mu od užasa sevale zeleno. Bela dlaka svetlucala se od znoja; u podivljalom galopu, uzde su šibale sedlo.

Snibril skoči da mu preseče put. Onda, kad je životinja pokušala da projuri pored njega, on je dograbi za uzde, nekoliko sekundi se zatrča paralelno s kopitima koja su dovovala po zemlji, i vinu se u sedlo. Posle uopšte nije bio siguran otkud se usudio na to. Verovatno zahvaljujući pažljivom posmatranju i precizno određenim ciljevima. Jednostavno, bilo je nezamislivo *ne uraditi* to.

Brača su ujahala u selo; sada smiren, konj ih je nosio na leđima i za sobom je vukao snargu.

Seoska palisada se provalila na nekoliko mesta i stenje peščara je smrskalo izvestan broj koliba. Glurk pogleda ka kolibi Orksonâ, i Snibril začu vapaj koji mu se oteo iz usta. Poglavica siđe s konjskih leđa i polako se zaputi ka svojoj kući.

Ka onome što mu je ranije *bila* kuća.

Ostatak plemena učuta i sa strahopoštovanjem mu se skloni s puta. Palo je vlakno, i to veliko. Razbilo je palisadu. Vrh mu je ležao preko ostataka kolibe Orksonâ; među kršem od greda i krovne trske još je hrabro stajao lučni dovratnik. Berta Orkson istrča napred, okružena decom, i baci mu se u naručje.

„Pismir nas je izveo napolje pre nego što se srušilo vlakno“, povika ona. „Šta ćemo sad?“

On ju je odsutno milovao, ali uporno je zurio u uništenu kolibu. Onda se uspentrao na gomilu krša i počeo da pretura.

Okupljena svetina je bila toliko tiha da je odzvanjao svaki zvuk koji bi načinio. Uz zveckanje je uzeo lonac – nekim čudom izmakao uništenju – i pogledao ga kao da nikad ranije nije video ništa slične izrade, a onda stao da ga obrće na ovu i na onu stranu pri svetlosti vatre. Potom ga diže iznad glave i razbi ga o zemlju.

Onda diže pesnicu iznad glave i poče da psuje. Psovao je vlakna, mračne špilje Naličja, demone Poda, Tkanje i Potku. Urlao je Neizrecive Reči i položio je zakletvu Retvatshuda Čuvarnog – zakletvu od koje pucaju kosti, ili se tako bar pričalo, iako je Pismir tvrdio da je to sujeverje.

Ne večernjem vazduhu, psovke i kletve kružile su i uzdizale se među vlaknima, i noćni žitelji Tepiha su slušali. Zakletva se gomilala povrh zakletve, nalik na stub visok kao kule i uzdrhtao od strave.

Kad je završio, vazduh je treperio. On trupnu dole, među krš; tako je sedeo, glave zagnjuren u ruke, i niko se nije usuđivao da mu priđe. Ljudi su se krišom zgledali, i jedno ili dvoje se trgnuše i požuriše nekuda.

Snibril sjaha i priđe Pismiru, koji je sumorno stajao, umotan u ogrtač od kozje kože.

„Nije trebalo da izgovara Neizrecive Reči“, reče Pismir, manje ili više za sebe. „Sve je to sujeverje, razume se, ali to ne znači da nije *stvarno*. O, zdravo. Preživio si, vidim.“

„Šta je izazvalo ovo?“

„Nekad smo to nazivali Grozom“, reče Pismir.

„Mislio sam da je to samo bapska priča.“

„Ne znači da nije istina. Siguran sam da je posredi Groza. One promene u pritisku vazduha na početku... životinje su

ih osatile... baš kao što piše u...“ On se zaustavi. „Baš kao što sam negde pročitao“, reče nezgrapno.

On baci pogled mimo Snibrila i razvedri se.

„Nabavio si konja, vidim.“

„Mislim da je povređen.“

Pismir je prišao konju i pažljivo ga pregledao. „Dumijski je, naravno“, reče. „Neka mi neko donese kutiju s lekovitim biljem. Nešto ga je napalo, vidi, evo ovde. Nije duboko, ali valja to previti. Veličanstvena životinja. Veličanstvena. Bez jahača?“

„Pojahali smo malo drumom, ali nismo nikoga videli.“

Pismir je mazio glatku dlaku. „Da prodaš celo ovo selo i njegovo stanovništvo u roblje, možda bi mogao kupiti ovakvog konja. Ma kome da je pripadao, pobegao je pre nekog vremena. Već danima se smuca.“

„Dumijci više nikom ne daju da drži robove“, reče Snibril.

„Vrlo je dragocen, to sam hteo da kažem“, reče Pismir.

Odsutno je pevušio za sebe dok je razgledao kopita.

„Odakle god da je došao, neko ga je morao jahati.“

On pusti nogu i zastade, pa se zagleda naviše, u vlakna. „Nešto ga je prepalo. Ne Groza. Pre više dana. Nisu ni razbojnici, jer bi oni uzeli i konja. I oni ne ostavljaju brazde od kandži. Ovo mu je mogla uraditi snarga, kad bi bila triput veća nego inače. Ajoj. A ima takvih“, reče on.

Začu se povik.

Snibrilu se činilo da je noć dobila usta i glas. Dopirao je iz vlakana tik s druge strane izlomljene palisade – podrugljiv krik koji je rascepio tamu. Konj se prope.

U procepu u zidu već je gorela vatra, i nekoliko lovaca potrča onamo s kopljima u pripravnosti.

Onda zastadoše.

U tami s druge strane nalazilo se obličje nekakvog jahača, kao i dva para očiju. Jedan je bio mrgodnocrven, jedan svetlucač i zelen. Preko plamenova su zurili u seljane i nisu treptali.

Glurk dograbi koplje od nekog zgranutog čoveka i progura se napred.

„Samo snarga, ništa više“, zareža on i hitnu oružje. Koplje je udarilo u nešto, ali zelene oči samo još jače zablistaše. Iz nevidljivog grla začu se potmulo, preteće režanje.

„Beži! Vрати se u svoju jazbinu!“ Pismir potrča napred s gorućim štapom u ruci i zavitla ga ka očima.

One trepnuše i nestadoše. S njima nestade i čarolije. Zao-riše se povici, i lovci, posramljeni zbog sopstvenog straha, pohrliše napred. „Stanite!“, viknu Pismir. „Budale! Odjurili biste u tamu za onim stvorom naoružani koštanim kopljima? Ono je bila crna snarga. Nije kao ovdašnje smeđe. Valjda ste čuli priče? One su iz najudaljenijih Čoškova! Iz Nepočišćenih predela!“

Sa severa, s bele litice samog Drvenzida, opet se začu snargin zov. Ovog puta nije utihnuo postepeno, već se naglo prekinuo.

Pismir je na sekund zurio na sever, a onda se okrenu Glurku i Snibrilu. „Pronašle su vas“, reče. „Eto, to je dovelo konja ovamo – strah od snargi. A straha od ovakvih snargi ne treba se stideti. Strah od snargi je isto što i zdrav razum. Sad kad su otkrile selo, ne smete ostati ovde. Dolaziće svake noći sve dok ne dođe noć kada se nećete boriti dovoljno žestoko. Krenite sutra. I to je možda prekasno.“

„Ne možemo tek tako da...“, poče Glurk.
„Možete. Morate. Ponovo je nastupila Groza i sve ono što za njom sledi. Razumeš li?“
„Ne“, reče Glurk.
„Onda veruj meni“, reče Pismir. „I moli se da nikad ne budeš *primoran* da razumeš. Zar sam ikad pogrešio?“
Glurk razmisli. „Pa, ono jednom kad si rekao...“
„Kad je reč o nečem *bitnom*?“
„Ne. Ne bih rekao.“ Glurk je izgledao zabrinuto. „Ali nikad se nismo plašili snargi. Sa snargama možemo da izađemo na kraj. Zašto su ove tako posebne?“
„Zbog onoga što ih jaše“, reče Pismir.
„Jeste tamo bio još jedan par očiju“, kaza Glurk nesigurno.
„To je nešto gore od snargi“, reče Pismir. „Imaju oružje strašnije od zuba i kandži. Imaju mozak.“

Drugo poglavlje

„E pa, to je to. Hajde“, reče Glurk uz poslednji pogled ka ruševinama kolibe.
„Samo malo“, reče Snibril.

Sav imetak mu je lako stao u krznenu bošću, ali on uze da pretura po njoj kako bi proverio da nije nešto zaboravio. Unutra je bio koštani nož sa izrezbarenom drvenom drškom i rezervni par čizama. Imao je tu namotane tetive za luk, vrećicu vršaka za strele i komad prašine za sreću. Na samom dnu Snibrilovi prsti sklopiše se oko jedne džombaste kese. On je pažljivo izvadi, starajući se da ne ošteti sadržaj, i otvori je. Dva, pet, osam, devet. Svi su bili tu, i dok je on mrdao prstima, lak se presijavao na suncu.

„Pazi ti to“, reče Glurk. „Ne znam što se mučiš oko njih. Bolje bi iskoristio prostor da ponesesh još jednu vreću vršaka za strele.“

Snibril zavrte glavom i podiže novčiće, sjajne od laka.

Bili su načinjeni od crvenog drveta iz rudnika Nogostolice. Na svakom novčiću s jedne strane je bila izrezbarena careva glava. Bile su to tarnerije, dumijski novac, i u Tregon Marusu su koštale mnogo kože. Zapravo, i same su *bile* kože, ako tako na to gledate – ili lonci, noževi ili koplja. Bar je Pismir tako rekao.

Snibril to nikad nije baš sasvim razumeo, ali činilo se da Dumijci tako silno vole cara da će davati i primati njegove male drvene slike u zamenu za kože i krzna. U svakom slučaju, tako je rekao Pismir. Snibril nije bio siguran da se Pismir razume u finansije išta bolje od njega.

Njih dvojica se zaputiše ka kolima. Prošlo je manje od jednog dana otkako je nastupila Groza. Ali kakav je to dan bio...

Uglavnom ispunjen prepirkama. Bogatiji Manranzi nisu hteli da idu, naročito što niko nije imao baš jasnu predstavu kuda će. A Pismir se nekud izgubio sopstvenim poslom.

Onda su, sredinom jutra, s juga začuli krike snargi. Neko je video senke kako klize među vlaknima. Neko drugi je, po sopstvenoj tvrdnji, spazio oči kako vire preko palisade.

Posle toga prepirke su prestale. Odjednom su svi govorili da su Manranzi i inače navikli na putovanje. Recimo na svakih godinu-dve dana preselili bi se u bolje lovište. Ionaako planiraju da se sele, verovatno već mesecima. Nije kao da beže, kako rekoše svi. Niko nije mogao kazati da beže. *Odšetaće se odatle. Sasvim polako.*

Još pre nego što je nastupila sredina popodneva, prostor okružen palisadom vrveo je od kola, krava i ljudi koji su nosili nameštaj. Sad kad je prestala strka, svi su čekali Glurka. Njegova kola – u porodici već pokolenjima – bila su najlepša, krova prekrivenog krznima. Vukla su ih četiri ponija; kolibe se grade da potraju možda godinu dana, ali kola se predaju unucima u nasleđe.

Iza njih je strpljivo čekao karavan tovarnih ponija, na koje je bilo naslagano bogatstvo Orksonâ u krznu. Iza njih su bila manja kola – nijedna nisu bila tako bogata kao kola Orksonâ, premda su se neka gotovo mogla meriti s njima. Potom su tu bile siromašnija kolica bez vučnih životinja, kao i porodice koje su mogle priuštiti samo jednog ponija i trećinsko učešće u kravi. Poslednji su išli pešaci. Snibrilu se činilo da oni koji sav svoj imetak nose u jednoj ruci izgledaju malo vedrije od onih koji polovinu ostavljaju za sobom.

Sada im je trebao Pismir. Gde je?

„Zar nije ovde?“, zapita Glurk. „E pa, zna da odlazimo. Stići će nas. Sigurno ne misli da ćemo ga čekati.“

„Poći ću ispred vas da ga nađem“, reče Snibril bez oklevanja.

Glurk otvori usta da upozori brata, pa se predomisli.

„Pa, reci mu da ćemo krenuti starim stazama prema Sago-relom kraju“, reče. „To mesto noćas lako možemo odbraniti ako dođe do toga.“

Glurk je sačekao da i poslednji zaostali putnik izađe iz palisade, a onda je zatvorio kapiju. Svako je mogao ući kroz polomljene zidove, ali Glurk je svejedno smatrao da kapije

treba zatvarati. Tako je bilo... prigodnije. To je nagoveštavalo da će se možda jednog dana vratiti.

Snibril je kasao drumom ispred povorke. Jahao je belog konja, pomalo nespretno ali odlučno. Konja je nazvao Roland po nekom ujaku. Niko nije dovodio u pitanje njegovo pravo da mu da ime ili da ga poseduje. Manranzi su se, kad se sve sabere, slagali s dumijskim zakonima, ali „ko šta nađe, njegovo je“ spada među najstarije zakone od svih.

Malo napred skrenuo je s puta, i uskoro se iznad vlakana izdizala zaslepljujuće bela drvena litica Drvenzida. Rolandova kopita nisu se ni čula u debeloj prašini koja je ležala naokolo, i Tepih se sklopio oko njega. Snibril je posvuda oko sebe osećao njegovo ogromno prostranstvo, koje se protezalo daleko izvan najdaljih granica carstva. Ako Dumijski drum možda vodi do dalekih predela, kud li vodi ova stara staza?

U mirnim noćima ponekad bi seo i posmatrao je. Manranzi su se mnogo seljakali, ali uvek kroz iste krajeve. Drum je većito bio tu negde. Pismir je govorio o mestima kao što su Ćilimno, Ognjište i Ivica. O dalekim mestima sa imenima neobičnog prizvuka. Pismir je bio svuda, video je svašta što Snibril nikad neće videti. Pričao je dobre priče.

Nekoliko puta Snibrilu se učinilo da u blizini čuje još kopita. Ili su to bile crne šape? Sigurno ih je čuo i Roland, jer kasao je napred živahno, uvek na ivici lakog galopa.

Ovde se između vlakana beše digla prašina i obrazovala je velike gomile po kojima su travke i paprat rasle gusto i vazduh je bio zasićen njihovim mirisima. Staza kao da se ošamutila i neko vreme je besciljno krivudala među humkama od prašine. Pokraj južne litice Drvenzida izlazila je na čistinu.

Pre mnogo godina Drvenzid je pao s neba. Bio je dug čitav dan marša i širok dobrih sat vremena hoda. Polovina mu je bila spaljena, nezamislivo spaljena. Pismir je rekao da postoje još jedan ili dva takva, drugde, u dalekim krajevima Tepiha, ali upotrebio je dumijsku reč: *šibica*.

Pismir je živio u straćari blizu starog rudnika drveta. Pored vrata je ležalo nekoliko lonaca. Kada je Roland dokasao na čistinu, šačica mršavih poludivljih koza odskakuta mu s puta. Pismir nije bio tu. Nije bilo ni njegovog malenog ponija.

Ipak, pored pećine je visila sveže uštavljena koža jedne snarge. A na gomili paprati pored male vatre ležao je neko sa šeširom natučenim preko lica. Bio je to visok šešir, koji je možda nekada bio plav, ali vreme ga je pretvorilo u bezobličnu filcanu vreću otprilike boje dima.

Odeća mu je izgledala kao da se pribija uz njega da se zgreje. Pod glavom mu je, umesto jastuka, bio smotan otrcan smeđi ogrtač.

Snibril je ostavio Rolanda u hladu vlakana i potegao nož. Prišunjao se do usnuloga i krenuo da mu odigne obod šešira vrhom noža.

Sve se desilo tako brzo da se gotovo nije moglo ni videti. Završilo se tako što je Snibril ležao pružen na leđima, sopstvenog noža prislonjenog uz grlo, s neznančevim potamnelim licem na nekoliko centimetara od sopstvenog.

Oči se otvoriše. Tek sad se budi, pomisli Snibril uprkos užasu. Dao se u pokret dok je još spavao!

„Mmm? Aha, Manrang“, reče neznanac, napola za sebe. „Bezopasan!“ On ustade.

Snibril je zaboravio na strah koliko mu se žurilo da se uvredi.

„Bezopasan!“

„Pa, u poređenju sa onakvim stvorovima“, reče neznanac i pokaza na kožu. „Pismir je rekao da će možda naići neko vaš.“

„Gde je on?“

„Otišao u Tregon Marus. Trebalo bi uskoro da se vrati.“

„Ko si ti?“

„Dopada mi se ime Bejn.“

Bio je sveže obrijan – što je bilo neobično za sve izuzev za dumijske mladiće – a svetla bakarnorđa kosa u pletenici mu je visila niz leđa. Iako u izvesnom smislu nije delovao mnogo starije od samog Snibrila, lice – izuzev osmeha – bilo mu je mrko i izbrazdano. Za pojasom mu je visio kratak mač opakog izgleda, a pored zavežljaja mu je bilo okačeno koplje.

„Pratio sam krtare“, reče on i vide da ga Snibril belo gleda. „Stvorenja. Poreklom iz Nepočišćenih predela. Krajnje su nezgodni. Jašu na ovim spodobama.“ On opet pokazao na kožu.

„Zar se nisi plašio očiju?“

Bejn se nasmeja i uze koplje.

Uto stiže i Pismir: vižljasta prilika je ujahala na čistinu, a duge noge gotovo su dodirivale zemlju sa obe strane ponija. Starac se nije iznenadio što je Snibril tu.

„Tregon Marus je pao“, reče polako.

Bejn zastenja.

„Mislim, *pao* je“, reče Pismir. „Sravnjen sa zemljom. Hramovi, zidovi, sve. A u ruševinama sve vrvi od snargi. Groza je smrvila grad. Udarila je u epicentru, neposredno ispod“,

nastavi on premoreno. „Ovo je bio dug, užasan dan. Kud je pleme otišlo? Ka Sagorelom kraju? Nije to loše. Vrlo je lak za odbranu. Hajdemo.“

Bejnov maleni poni pasao je među vlaknima. Pošli su, držeći se blizu drvene litice.

„Ali *šta* je Groza?“, zapita Snibril. „Sećam se tvojih priča o starim vremenima... ali to je bilo davno. Neko čudovište. Ne nešto stvarno.“

„Krtari je poštuju kao božanstvo“, reče Bejn. „Ja sam... stručnjak za to, manje-više.“

Snibril je delovao zbunjeno. Manranzi nisu imali bogove. Život je i ovako bio previše zamršen.

„Imam izvesne teorije“, reče Pismir. „Čitao sam stare knjige. Pusti ti priče. To su samo metafore.“

„Zanimljive laži“, prevede Bejn.

„Pre kao... način da nešto kažeš bez potrebe da mnogo objašnjavaš. Groza je nekakva sila. Nekada su ljudi znali više o njoj, mislim. Postojale su stare priče o nestanku čitavih gradova. Sad su to samo legende. Eh. Toliko toga zaboravljamo. Zapisujemo i zaboravljamo.“

Stare stazice, kojih je u Tepihu bilo posvuda, nisu bile prave kao drum, već su poput zmija vijugale oko vlakana. Putnik koji bi se zaputio tuda – što je malo ko činio – retko je sretao ma koga. A ipak se nije dešavalo da staze zarastu. Dumijci su govorili da ih je napravio Pelun, bog putovanja. Manranzi su, onako za sebe, smatrali da ih je, na neki zagonetan način,

napravio sam Tepih, ali nisu pominjali ovo pred Dumijcima. Iako sami nisu imali bogove, bili su učtivi kad su u pitanju tuđi.

Ispod neravnog vrha Drvenzida zvanog Sagoreli kraj, staza se račvala na zapadni i severni krak. Glurk zaustavi kola i pogleda naviše, u spaljene crne obronke. Na tren mu se učinilo da visoko gore vidi nekakvo kretanje. On omirisa vazduh.

„Imam predosećaj“, reče on svojoj ženi. „Sačekaćemo Snibrila.“

On skoči s kola i pođe stazom. Eno ga opet, nešto se užurbano sklanja... ne, samo senka. Glurk ponovo omirisa, pa se pribra. Ne može se ovako ponašati, trzati se na svaku senku. On sklopi šake oko usta. „Postavite kola u krug“, viknu. „Ovde ćemo se ulogoriti.“

Ako možeš da istrpiš neprijatno okruženje i pepeo, Sagoreli kraj je bio bezbedno mesto. Kada je Drvenzid pao na Tepih, vlakna su se izlomila, pa nije bilo mnogo zaklona za napadače. A strmi beli zid od drveta, s jedne strane, umanjivao je izgleda za napad. Ipak, tamo biste se osećali nekako nelagodno. Glurk je sedeo svima na glavi sve dok od kola nisu napravili zid oko ponija i stoke. Naredio je da na svakim kolima sede naoružani ljudi, a ostale je poslao da pale vatre i da spremaju logorište za noć.

Daj im nešto da se zanimaju. Bilo je to jedno od tri pravila poglavičkog zanata koja mu je preneo stari Grim. Nastupaj samouvereno, nikad nemoj reći „ne znam“, a kad ništa drugo ne pali, daj im nešto da se zanimaju. Glurk je svojevremeno lovio u okolini Sagorelog kraja; u blizini pocrnelog drveta sve je podsećalo na smrt i to je umelo da uznemiri čoveka

čak i kad je sve u najboljem redu. Jedino što su mogli bilo je da rade, da se glasno smeju i pevaju, ili da marširaju naokolo s kopljima pre nego što ih sve savlada strah.

Uskoro su unutar kruga nikle logorske vatre. Glurk se popeo na svoja kola i zagledao se duž staze. Vatre su mogli videti kojekakvi... stvorovi. A ipak, ništa ne obodri srce kao vatra, a topao obrok čuda čini kad ti treba hrabrosti. Ima li u blizini snargi? E pa, mogu oni sa snargama izaći na kraj. Te gadne kukavičke spodobе oduvek su se muvale naokolo. Snarge su imale taman toliko mozga da ne napadnu selo. Više su volele da, ako su brojčano jače, prate usamljenog putnika. Glurku se ova promena nije dopadala.

Posle nekog vremena Glurk je sišao i izvadio lovački nož koji je držao ispod sedišta. Bio je izrađen od butne kosti snarge i bio je upotrebljiv koliko i kakav mač ukoliko se ukaže potreba. On ga zadenu za pojas i uze činiju supe koju mu je žena donela.

Noć je prolazila, i stražarima je padala glava od dremljivosti. Izvan žarkog kruga, među vlaknima su se šunjale dublje senke... i činilo se da je oko kruga svetlosti narastao nekakav tamniji krug.

Napali su u južnom delu kruga. Začulo se zavijanje. Kola su se zaljuljala. Stražar skoči s njih da spase živu glavu. Bio je to Gurt, Glurkov najstariji sin.

„Svi na oružje! Na oružje! Branite krug!“, zavika Glurk i skoči preko vatre s po jednim kopljem u svakoj ruci. Jedno je hitnuo u trku i čuo je da je pogodilo cilj.

Ove snarge *nisu* iste kao one njima poznate, prođe mu kroz glavu hladna pomisao. Usuđuju se da napadnu i nose

ljude na leđima – ili neke stvorove nalik na ljude, u svakom slučaju, stvorove zelenih očiju i velikih zuba. Glurk je načas oklevao, i strela ga okrznu po ruci.

Konji su vrištali i trgali kočice iz zemlje, pa u stampedu pojurili kroz ljude u trku.

Glurk vide kako se prevrću još jedna kola, a onda se nad njim nadnosila snarga s nekakvom sjajnom ogrlicom oko vrata. Začu se rika, pa tresak i... tama mu se raširi duž ruke i dopluta mu u um nalik na puštanje noći.

Dok su vodili konje skrivenom stazom, njih trojica su se upravljali prema vatrama.

„Bolje da se vratimo u carstvo“, reče Pismir. „Neće biti ništa...”

On stade. Bejn je potezao mač. On tiho sjaha i vrlo polako krenu napred. Slobodnom rukom dao je Pismiru znak da priča dalje.

„A u Bazaru je, naravno, baš lepo u ovo doba godine“, reče Pismir žurno, „i ima puno zanimljivih uličica i istorijskih...”

„Je l' dugo poznaješ Bejna?“, upita Snibril dok je posmatrao neznanca kako oprezno stupa napred.

„On mi je stari prijatelj.“

„Ali *ko je...*?“

Bejn koraknu napred, a onda se munjevito okrenu, i mačem uz fijuk udari u senke pored sebe. Neko zastenja; preko staze tiho pade jedno telo i ispusti iz ruku crn mač loše izrade.

Snibril dahnu i ustuknu. Prilika je nosila crn kožni oklop s prišivenim alkama od kosti. Na prvi pogled je bila čovekolika,

al' kada je Snibril prišao bliže, on vide krzno i šape, kao i izduženo životinjsko lice.

„Krtari“, reče Bejn. „Poznajem ih po mirisu!“

„Moramo požuriti“, reče Pismir. „Nikad se ne kreću naokolo pojedinačno!“

„Ali liči na čoveka!“, reče Snibril. „Mislio sam da u Nepočišćenim predelima žive samo čudovišta i životinje.“

„Ili nešto između“, reče Bejn.

Na tren, nešto je zaklonilo daleke vatre, i jedna snarga kriknu.

Dok zvuk još nije zamro, Snibril se našao u Rolandovom sedlu i sunuo je napred; ostali su mu bili za petama. Sprema je dopirala vika, a naspram svetlosti kretale su se crne prilike. Kada su kročili na čistinu i prišli narušenom krugu od kola, Snibril oseti kako konj grči mišiće pripremajući se za skok.

Čvrsto se držao dok su preletali deset-petnaest centimetara iznad kolskog krova, a onda lako doskočiše u krug. U bici koja se odvijala oko njega, niko gotovo da i nije primetio njegov dolazak.

Na jednom mestu prevrnuti kola su gorela; to je zaustavilo stvorenja. Ipak, nekoliko ih beše prodrlo napred, i svako je rikalo na ljude koji su zamahivali na njega oružjem.

Pod šapom snarge – najveće koju je Snibril ikad video – Glurk je ležao nepomično. Ogromne užagrene oči stvorenja pokrenuše se i ugledaše Snibrila. Želeo je da pobegne, ali konj nije hteo ni makac. Opazio ga je i jahač na snarginim leđima. Neugodno mu se iskezio.

Snibril skliznu s konja i uze Glurkovo koplje. Bilo je teško – Glurk je voleo koplja koja su drugi jedva mogli dići, a

kamoli baciti. Držao ga je oprezno, vrha uperenog pravo u snargu.

Kako se on kretao, tako su se i snarga i jahač okretali za njim. Video je da se ogromno stvorenje napreže pred skok.

I video je Rolanda. Polagano beše opisao polukrug, tako da su se snarga i jahač sada nalazili iza konja. Roland mrđnu repom.

I ritnu se. Oba kopita udariše istovremeno.

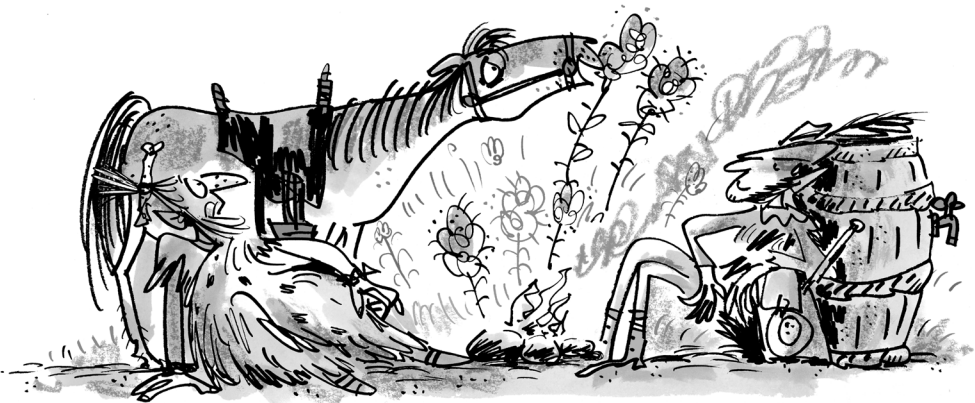
Jahač prolete pored Snibrilovog ramena. Već je bio mrtav. Niko ne bi mogao tako izgledati i biti još živ.

Snarga zaprepašćeno zareža, mrko pogleda Snibrila i skoči.

Nikad ne treba da budeš primoran da juriš za lovinom, kako je Pismir uvek govorio. Ako si pažljiv i dobro motriš, treba ti da čekaš nju.

Snibril nije ni razmišljao. Zabio je tupi kraj koplja u zemlju i čvrsto ga je držao. Snarga u vazduhu shvati da je uradila nešto glupo, ali tad je već bilo kasno; ne beše se bacila na neko slabašno stvorenje, već na vrh koplja...

To je bila prva bitka.

Treće poglavlje

Kad se Snibril probudio, noć beše gotovo prošla. Pokri-
ven krznom, ležao je pored zamiruće vatre. On žurno
opet zatvori oči.

„Budan si“, reče Bejn, koji je sedeo leđima naslonjen na
bure, sa šeširom natučenim na oči kao i obično. Roland je
bio privezan za obližnje vlakno.

Snibril se uspravi u sedeći položaj i zevnu. „Šta se desilo?
Jesu li svi dobro?“

„O, da. Barem po vašim merilima. Vas Manrange je teško
ubiti. Ipak, mnogi su povređeni, a tvoj brat, bojim se, najteže.
Krtari umaču mačeve u otrov, i to izaziva... san iz kog se ne
budiš. Pismir je uz njega. Ne, ostani ovde. Ako iko može da

ga izleći – može Pismir. Ništa mu nećeš pomoći ako mu se budeš pleo među noge. Pored toga“, dodade on brzo kada je video pogled u Snibrilovim očima, „kako si ti? Morali smo da te izvlačimo ispod onog stvorenja.“

Snibril nešto promrmlja i osvrnu se. U logoru je bilo onoliko tiho koliko je to uopšte moguće, što će reći da su ranu zoru ispunjavali buka, povici i ljudski šumovi. A bili su to veseli šumovi s prizvukom prkosa.

Odbili su napad. Na tren, dok se prva svetlost blistala među vlaknima, Manranzi su se osećali spremno da se uhvate ukoštac s Grozom i svim njenim snargama. Neki – poput Bejna, koji kao da nikad nije spavao – ostali su budni pokraj vatri; upravo se kuvao rani doručak.

Bez ijedne reči Bejn izvuče iz pepela nešto zamotano. Odatle se vio topao miris. „Snargin but, pečen u sopstvenim sokovima“, reče i raseče pregorelu spoljašnju pokoricu. „Sa zadovoljstvom mogu reći da sam lično ubio vlasnika.“

„Ko pre proteinu, njegov protein. Ja ću nemasno parče“, reče Pismir, silazeći s kola Orksonâ.

Snibril je na starčevom licu video premor. Pokraj njega je ležala vrećica lekovitog bilja, gotovo prazna. Pismir je neko vreme jeo u tišini, a onda obrisu usta.

„Jak je kao konj“, reče u odgovor na njihovo neizgovoreno pitanje. „Sigurno su njegovom rođenju prisustvovali bogovi svih krupnih druželjubivih stvorenja – verovao on u njih ili ne. Svejedno će biti slab dok se otrov sasvim ne iščisti. Treba da ostane u krevetu bar dva dana, pa sam rekao Berti šest. Onda će se on nervirati i sešće joj na glavu da ga pusti da